

การยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของ
ชนเผ่ากะเหรี่ยงปกากะญอ บ้านแม่แดดน้อย ตำบลแม่แดด
อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดเชียงใหม่ *

Acceptance of Woman Leader's Roles in Local Community
Development of the Pga K'nyaw Karen People in
Mae Date Noi, Mae Date Subdistrict,
Kanlayaniwattana District, Chiang Mai Province

บงกชมาศ เอกเอี่ยม

Bongkochmas Ek-lem

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

School of Administrative Studies, Maejo University

E-mail: bkmas@mju.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทที่สำคัญของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ บ้านแม่แดดน้อย 2) ศึกษากระบวนการยอมรับบทบาทและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับบทบาทผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ บ้านแม่แดดน้อย และ 3) เสนอบทบาทที่เหมาะสมของผู้นำชุมชนสตรีท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ ศึกษาด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสมการถดถอยพหุคูณ ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำสตรี ชาวบ้าน และผู้ที่เกี่ยวข้อง

* ได้รับบทความ: 11 พฤษภาคม 2566; แก้ไขบทความ: 7 กรกฎาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 14 กรกฎาคม 2566

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ บทบาทที่สำคัญของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยง ปกาเกอญอ บ้านแม่แตذن้อย มี 6 ด้าน คือ 1) การปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย 2) การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ 3) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ความยุติธรรมและการจัดการความขัดแย้ง 5) การบริการ และ 6) ด้านจิตวิญญาณ โดยระดับการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน การศึกษาพบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านอาชีพ และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมจะส่งผลต่อการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกาเกอญอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิจัยได้ข้อเสนอว่า ผู้นำสตรีควรแสดงบทบาทการพัฒนาทั้ง 6 ด้านอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมอาชีพ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์การเกษตรที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน อีกทั้งควรมีการพัฒนาภาวะผู้นำและส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ อยู่เสมอ เพื่อสร้างการยอมรับของบทบาทของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกาเกอญอ

คำสำคัญ: ผู้นำสตรี; กะเหรี่ยงปกาเกอญอ; การยอมรับบทบาท; การพัฒนาชุมชน

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the important roles of woman leader in the development of Pga K'nyaw community, Mae Date Noi village; 2) to study the level of role acceptance and analyze factors affecting the acceptance of woman leader's roles in the development of Pga K'nyaw community, Mae Date Noi village; and 3) to propose the appropriate roles of local woman leaders in developing the Pga K'nyaw communities. The study applied quantitative methodology by using descriptive statistics and multiple regression model, together with qualitative methodology through participatory observation and in-depth interviews with woman leader, villagers, and those involves.

The research results were summarized as follows: The important roles of woman leader in the development of Pga K'nyaw community had 6 aspects: 1) administration and maintaining order, 2) career development and promotion,

3) conservation of natural resources and environment, 4) justice and conflict management, 5) service, and 6) spiritual. The level of acceptance of woman leadership roles was highest in all aspects. The study found that, leadership, occupation, and participation factors significantly affected acceptance of the role of woman leader in Pga K'nyaw community development. From the research results, this study proposed that Pga K'nyaw woman leaders should continuously perform those 6 development roles, especially in occupational promotion and activities related to agricultural products within the community context. In addition, the leaders should develop their leadership; and villagers should be encouraged to participate in various development activities regularly in order to build acceptance of the roles of woman leaders in Pga K'nyaw community development.

Keywords: women leaders; Pga K'nyaw; role acceptance; community development

1. บทนำ

ผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาและส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม องค์กร ชุมชน และสังคม ผู้นำในระดับชุมชนสามารถนำพาชุมชนและลูกบ้านไปสู่การพัฒนาที่มีความเหมาะสมกับบริบทชุมชนและมีการเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ ความเป็นผู้นำในระดับชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้นำและปัจจัยหลาย ประการ เช่น ความรู้ ความสามารถ ความพยายาม การเรียนรู้ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ การสร้างความเชื่อมั่นให้คนในชุมชนยอมรับ มีมนุษยสัมพันธ์ ความเป็นกันเองกับชาวบ้าน ความ ใกล้ชิด และเป็นระบบเครือข่าย มีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชนเป็นอย่างดี มี คุณธรรม เช่น ความโอบอ้อมอารี มีความมุ่งมั่นในการทำงาน สามารถประสานต่อเรื่องต่างๆ ได้ ตลอดจนมีฐานะค่อนข้างมั่นคงย่อมจะทำให้เกิดความร่วมมือของคนในชุมชนต่อไป (จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และพระณัด วฑฒโน 2556)

อย่างไรก็ตาม เจื่อนไขต่างๆ ที่สนับสนุนความเป็นผู้นำอาจแตกต่างกันไปเมื่อคำนึงถึงเพศสภาพของผู้นำ สังคมไทยเผชิญกับปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่างบุรุษกับสตรีซึ่งเป็นผลมาจากวัฒนธรรม ความคิด และค่านิยมหลักของสังคมภายใต้กรอบคิดชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) ทำให้มองเห็นว่าสตรีมีความสามารถน้อยกว่าบุรุษ ในขณะที่ทัศนคติการปลูกฝังให้สตรีเป็นผู้ตามเป็นข้างเท่าหลัง เป็นความพยายามกักขังทางความคิดให้สตรีอยู่ในสถานะด้อยกว่าชาย (มาลี พฤษ์พงศาวิ, 2551) ซึ่งทฤษฎีบทบาท (Role Theory) เห็นว่า ภายใต้โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมดังกล่าว ส่งผลต่อการรับรู้ ความคาดหวัง การแสดงบทบาททางเพศ และการยอมรับของบทบาทสตรี (Allport 1937; Eckes & Trautner 2000; Eagly & Wood, 2012) บทบาทของสตรีในการเป็นผู้นำในสังคมไทยจึงมักถูกประเมินต่ำไปหรือถูกกีดกัน วัฒนธรรมของสังคมมีแนวโน้มที่จะบ่งชี้ว่าผู้ชายสามารถเป็นผู้นำได้ดีกว่าผู้หญิง และยังมีคำถามเกี่ยวกับการเข้าสู่ตำแหน่งผู้นำของผู้หญิง (ประวิตร โทรา และ ชัยภรณ์ ฌนอมศรีเดชชัย 2558) จนทำให้ผู้ชายมีอำนาจสร้างพื้นที่สาธารณะได้มากกว่า ผู้หญิงต้องจัดการแต่เรื่องภายในบ้านที่ไม่ใช่พื้นที่สาธารณะ ผู้ชายมีสิทธิในเรื่องที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ สามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมือง สามารถออกไปทำงานนอกบ้านได้ แต่ผู้หญิงนั้นจะถูกจำกัดในเรื่องของการจัดการภายในบ้าน ไม่มีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ไม่มีโอกาสได้ออกไปทำงานนอกบ้านเนื่องจากเรียนมาน้อย ไม่มีความรู้ที่จะสามารถนำมาใช้เพื่อประกอบการงาน สิ่งนี้เกิดขึ้นเพราะวัฒนธรรมที่ผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิงยังคงอยู่มาโดยตลอดและคงอยู่มาเป็นเวลานาน สร้างและสนับสนุนค่านิยมความเชื่อเดิมๆ ที่ว่าสตรีจะต้องอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน ต้องรับผิดชอบงานบ้านและการดูแลลูก เกิดการกีดกันไม่ให้สตรีก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งในองค์กรด้วย คิดว่าสตรีไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดีเท่าเทียมกับบุรุษ (Meksawan 1994; Tavachalee, Pulanram, & Phathong 2019) ด้วยสภาพสรีระความพร้อมและเจื่อนไขในชีวิตของสตรีเอง ส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพ ความมั่นคงปลอดภัย โอกาส สิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และคุณภาพชีวิตของสตรี โดยเฉพาะสตรีในพื้นที่ชนบท และสตรีที่จัดในกลุ่มเป้าหมายพิเศษต่าง ๆ (ธัญญธร บุญอภัย, พัทธ์ วิภาโพธิ์ศรี, และสมหมาย แจ่มกระจ่าง 2563)

ในสภาวะการณ์ของโลกปัจจุบันที่เน้นความเสมอภาคเท่าเทียมระหว่างเพศ สถานภาพและบทบาทผู้หญิงได้รับการยอมรับมากขึ้น เนื่องจากผู้หญิงมีความรู้ความสามารถไม่ต่างไปจากชายทั้งในด้านการบริหารจัดการและการบริการ ทำให้สตรีมีความก้าวหน้าหรือโอกาสในตำแหน่งหน้าที่การงานมากขึ้น และได้รับการยอมรับในชุมชนและสังคมมากขึ้น (ศิริยุพา รุ่งเรืองสุข 2560;

ชญาคนก จันทะพอง และ วีรณัฐ พรหมจักร, 2565) ผู้หญิงเริ่มได้รับการพิจารณาและไว้วางใจให้เข้ามามีบทบาทและตำแหน่งสำคัญ ศักยภาพในการทำงานของสตรีเริ่มมีบทบาทและมีส่วนร่วมทางสังคมในตำแหน่งต่างๆ ตั้งแต่ระดับฐานราก อันได้แก่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และระดับประเทศ หรือเป็นผู้นำของกลุ่มและองค์กรต่างๆ การเริ่มมีเข้ามามีส่วนร่วมในสังคมเช่นนี้จึงเกิดเป็นการพัฒนาบทบาทหน้าที่ของสตรี ให้โดดเด่นขึ้นตามลำดับ (กมลชนก สัจจาวัฒนา และ ฉัตรวรวิญญ องค์กรสิทธิ์, 2559) กล่าวคือ ความเป็นผู้นำของสตรีในการพัฒนาสังคมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ในหลายๆชุมชน ผู้นำชุมชนสตรีเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ อาทิ การสร้างงานที่ช่วยสร้างรายได้ การสร้างกิจกรรมให้คนในชุมชนได้มาทำร่วมกัน ตลอดจนการส่งเสริมวัฒนธรรม และการสร้างความสุขให้แก่คนในชุมชน

ชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญอนับได้ว่าเป็นชาติพันธุ์ที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดกระจายตัวอยู่ในหลายจังหวัด และส่วนใหญ่อยู่ทางภาคเหนือของไทย ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วของสภาพสังคม ปกากะญอนับเป็นชาติพันธุ์หนึ่งที่ยังรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มไว้ได้อย่างเหนียวแน่นผ่านการเรียนรู้สืบทอดกันรุ่นสู่รุ่น ‘ปกากะญอ’ ในพื้นที่อำเภอ กัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ยังคงใช้ชีวิตอยู่อย่างเรียบง่ายและสมถะ (เสาวลักษณ์ เชื้อคำ 2562) วิถีชีวิตปกติของชาวปกากะญอส่วนใหญ่ในพื้นที่ มักประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม เช่น ปลูกข้าว สตรอว์เบอร์รี่ ถั่วลิสง และปลูกผักแทบทุกครัวเรือน ซึ่งข้าวจะปลูกไว้กินเอง ถ้าเหลือก็ขาย แต่ช่วงหน้าแล้งแทบไม่มีรายได้เลย เพราะไม่มีน้ำ รายได้จึงยังไม่พอเลี้ยงชีพครอบครัวกะเหรี่ยงหรือปกากะญออยู่ด้วยกันแบบช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของหญิงชาย ผู้หญิงทำงานบ้าน หุงข้าว ตักน้ำ ทำอาหาร เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ และเก็บผัก หักฟืน ส่วนผู้ชายส่วนใหญ่จะเป็นงานนอกบ้านซึ่งเป็นงานที่ต้องใช้กำลัง เช่น ไปไร่ไปนา ไถนา ล้อมรั้ว ต้อนวัวควายกลับบ้าน ตัดไม้ สร้างบ้าน เป็นต้น (Suphot, 2020) วิถีชีวิตสตรีปกากะญอจึงผูกพันกับบ้านและแทบไม่มีโอกาสออกไปไหน ประกอบกับเพศสภาพของผู้หญิงปกากะญอยังถูกจำกัดทั้งในเรื่องการศึกษาและการพัฒนาอาชีพ ผู้หญิงส่วนมากจึงไม่ได้รับการศึกษา บางคนพูดภาษาไทยไม่ได้ ไม่มีงานทำและไม่กล้าออกจากหมู่บ้านไปทำงานต่างพื้นที่ ทำให้ขาดแคลนรายได้ เกิดความสิ้นหวัง และมีภาวะโรคซึมเศร้า (กองทุนเสมอภาคเพื่อการศึกษา, 2564)

ชุมชนหมู่บ้านกะเหรี่ยงปกากะญอ บ้านแม่แดดน้อย ตำบลแม่แดด อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหมู่บ้านที่มีผู้นำสตรีเป็นผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “แม่หลวง” เป็นผู้ที่มิคุณลักษณะความเป็นผู้นำ มีความเชื่อมั่น มีความรู้ความสามารถ และมีความเข้าใจลูกบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกบ้านผู้หญิง ผู้นำสตรีส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในทุกๆ ด้าน ทำให้ผู้นำได้รับการยอมรับจากทั้งตัวลูกบ้านชาย/หญิงในด้านต่างๆ ทั้งในด้านการบริหารจัดการ กำกับดูแล การประสานงาน การสร้างเครือข่าย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีน้ำใจโอบอ้อมอารี มีความ เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ และมีศักยภาพ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของผู้นำที่มีภาวะผู้นำสูง สามารถสร้างความพึงพอใจและการยอมรับจากคนในชุมชนได้มาก อีกทั้งยังช่วยให้ชุมชนพัฒนาและเกิดประโยชน์ในวงกว้าง (Stogdill, 1974; Horner 1997; Johns & Moser, 2001) ซึ่งบทบาทของผู้นำสตรีดังกล่าวแตกต่างจากบทบาทของสตรีปกากะญอส่วนใหญ่ที่มักถูกจำกัดให้อยู่แต่ในบริบทของบ้านและครอบครัว จึงเป็นที่น่าสนใจว่าตัวผู้นำสตรีเข้าสู่บทบาทการเป็นผู้นำได้อย่างไร มีบทบาทใดบ้างในการพัฒนาชุมชน และชาวบ้านชนเผ่ากะเหรี่ยงปกากะญอมีการยอมรับในบทบาทผู้นำสตรีในระดับใด มีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการยอมรับในบทบาทผู้นำสตรีปกากะญอ ด้วยปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ผู้วิจัยในฐานะสตรีมองเห็นถึงความสำคัญในบทบาทและความเป็นผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชน และมีความสนใจที่จะศึกษาการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของชาวบ้านชนเผ่ากะเหรี่ยงปกากะญอ บ้านแม่แดดน้อย อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทที่สำคัญของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ บ้านแม่แดดน้อย ตำบลแม่แดด อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาระดับการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ บ้านแม่แดดน้อย ตำบลแม่แดด อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อเสนอบทบาทที่เหมาะสมของผู้นำชุมชนสตรีท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ อำเภอกัลยาณิวัฒนาจังหวัดเชียงใหม่

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีหน่วยการศึกษา คือ ผู้นำสตรีซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้านชนเผ่ากะเหรี่ยงปกากะญอ บ้านแม่แตดน้อย ตำบลแม่แดด อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

ในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของประชากร คือ ชาวกะเหรี่ยงปกากะญอที่อาศัยอยู่ในบ้านแม่แตดน้อยจำนวน 469 คน ในจำนวนนี้มีผู้อ่านออกเขียนได้ประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงกำหนดค่าความคาดเคลื่อนเป็น 7 เปอร์เซ็นต์ ทำให้คำนวณค่ากลุ่มตัวอย่างด้วยสูตร Yamane (1973) ได้ 145 คน จากนั้นใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในการส่งแบบสอบถามให้ชาวบ้านในชุมชนผู้ซึ่งอ่านออกและเขียนภาษาไทยได้จำนวน 145 ชุด ได้รับกลับคืนมา 142 ชุด ซึ่งแบบสอบถามดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านเพื่อความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม และทดสอบความเชื่อมั่นจากหมู่บ้านใกล้เคียงจำนวน 30 ชุด โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .821

ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่เน้นข้อมูลในเชิงลึก (Rich Information) ผู้วิจัยมีการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร การสังเกต และสัมภาษณ์ แล้วทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการนำข้อมูลมาจัดระเบียบ กำหนดรหัสของข้อมูล (Coding) หารูปแบบ (Pattern) ของข้อมูล อันนำไปสู่การสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับการยอมรับบทบาทของผู้นำชุมชนสตรี โดยผู้วิจัยมีวิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

1. การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Study) โดยรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลหมู่บ้าน แผนพัฒนาชุมชน งานวิจัย และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้นำ เพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์ การพัฒนาชุมชน ที่เคยมีผู้ศึกษาถึงในประเด็นบทบาทและการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ

2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observations) โดยใช้วิธีการสังเกตที่ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมและคลุกคลีกับผู้นำสตรีและชาวบ้าน และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยผู้วิจัยเฝ้าสังเกตอยู่วนนอก ไม่เข้าไปร่วมในกิจกรรม อาทิ การประชุมชาวบ้าน กิจกรรมวันขึ้นปีใหม่ กิจกรรมการพัฒนาและทำความสะอาดวัดและชุมชน การขายผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อให้เห็นถึงบทบาทของผู้นำสตรีและการปฏิสัมพันธ์กับชาวบ้านในชุมชน

3. การสัมภาษณ์ (Interviews) โดยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับ “แม่หลวง” ถึงการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคของชุมชนหมู่บ้าน และการสร้างเครือข่ายภายในและภายนอกชุมชน โดยการพิจารณาเครือข่ายทางสังคม (Social Networks) ที่ผู้นำชุมชนได้มีการสร้างความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยง การได้รับการช่วยเหลือ และการสนับสนุนในการพัฒนาชุมชน อีกทั้งยังมีการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับชาวบ้านภายในชุมชนจำนวน 5 คน พระ 1 รูป และสัมภาษณ์เครือข่ายภายนอกผู้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของชุมชนหมู่บ้านจำนวน 2 คน เพื่อศึกษาถึงบทบาทการพัฒนาชุมชนของผู้นำสตรี

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย การยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีในด้านการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านชนเผ่ากะเหรี่ยงปกากะญอ บ้านแม่แตดน้อย ได้ข้อสรุปพอสังเขป ดังนี้

1. บทบาทที่สำคัญของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ มี 6 ด้าน คือ 1) การปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย 2) การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ 3) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ความยุติธรรมและการจัดการความขัดแย้ง 5) การบริการ และ 6) ด้านจิตวิญญาณ โดยระดับการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีอยู่ในระดับยอมรับบทบาท

ตารางที่ 1 ระดับการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวปกากะญอ

การยอมรับบทบาทผู้นำ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1. ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย	4.92	.282	มากที่สุด
2. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ	4.92	.267	มากที่สุด
3. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	4.91	.275	มากที่สุด
4. ด้านความยุติธรรม	4.92	.277	มากที่สุด
5. ด้านการบริการ	4.91	.351	มากที่สุด
6. ด้านจิตวิญญาณ	4.92	.311	มากที่สุด
รวม	4.92	.277	มากที่สุด

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านอาชีพ และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมประชุมจะส่งผลต่อการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .005 และ .05 ตามลำดับ โดยสมการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple regression analysis) เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับบทบาทผู้นำสตรีมีแบบจำลองสำหรับการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณดังนี้ $Y = a_0 + b_1x_1 + b_2x_2 + \dots + b_kx_k + e$

Role acceptance = constant + -.006sex + -.005age + -.010education + .064marital + .202occup + .028income + -.003land + .006living + .007hhmem + -.024groupmem + .001villcom + .060meetingpar + 1.298leadership + e

ผลของการทดสอบ F test แสดงให้เห็นว่าการทดสอบแบบจำลองการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) ซึ่งหมายความว่า F-statistic สูงกว่าค่า F-Critical ถือว่าโมเดลนั้นยอมรับได้ และเมื่อนำค่า Y ผลของ R square ($R^2 = .715$) แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระเหล่านี้อธิบายบทบาทอำนาจหน้าที่ของตำบลและผู้ใหญ่บ้านรวมกัน 71%

ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่ามีตัวแปร 3 ตัวที่มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการยอมรับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านสตรี ได้แก่ อาชีพ ($b = .202, p < .05$) การเข้าร่วมประชุม ($b = .060, p < .05$) และภาวะผู้นำของผู้นำสตรี ($b = 1.298, p < .001$) หมายความว่า ในขณะที่ตัวแปรอื่นๆ ไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการยอมรับบทบาทผู้ใหญ่บ้านสตรี แต่ตัวแปรด้านอาชีพ การเข้าร่วมประชุม และภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านสตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสามารถสรุปได้ว่า ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีการเข้าร่วมประชุมกับชุมชนซึ่งแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมภายในชุมชน และชาวบ้านที่เห็นว่าผู้นำมีภาวะผู้นำสูงจะยอมรับบทบาทในการพัฒนาชุมชนของผู้นำสตรีมากขึ้น (ดังแสดงในตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวปกากะญอ

Factors	B	Beta	t	Sig.
constant	-1.890		-2.495	.015*
sex	-.006	-.126	-.147	.242
age	-.005	-.038	-1.215	.722
Marital status	.064	.087	.0963	-.069
education	-.010	-.060	-.554	.582
income	.028	.065	1.711	.098
occupation	.202	.276	3.090	.003*
Land own	-.003	-.111	-1.148	.225
living in village	.006	.279	1.330	.188
household members	.007	.046	.538	.592
group member	-.024	-.090	-.941	.350
village committee	.001	.008	.090	.929
Participate in meeting	.060	.192	2.302	.025*
leadership	.1.298	.751	9.464	.000**
F = 12.157	df = 13	**p< .001		
R = .846	R2 = .715	*p< .05		

3. บทบาทที่เหมาะสมของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวกระเหรี่ยงปกากะญอ

จากผลการวิจัยข้างต้นและการสัมภาษณ์แม่หลวงบ้าน ชาวบ้าน และผู้ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม ก่อให้เกิดข้อเสนอว่า บทบาทของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนทั้ง 6 ด้านนั้นดีงามและเหมาะสมอยู่แล้ว แม่หลวงบ้านจึงควรกระทำบทบาทการพัฒนานั้นๆ อย่างต่อเนื่อง ดังมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ชาวบ้านเห็นว่าแม่หลวงบ้านทำหน้าที่ได้ดีในด้านความมั่นคงปลอดภัยของชุมชน โดยจัดหน่วยลาดตระเวนในหมู่บ้าน มีการประกาศให้

ผู้ติดตามไปบำบัด รวมถึงบูรณาการกับหน่วยงานอื่นในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยให้กับประชาชนในชุมชน

3.2 การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ แม่หลวงบ้านร่วมกับหน่วยงาน องค์กร และผู้ที่มีชื่อเสียงจากภายนอกส่งเสริมด้านพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรและอาชีพอื่นๆ อยู่เสมอ ส่งเสริมการปลูกกาแฟ การทอผ้า ปักผ้า จัดตั้งกลุ่มพ่อบ้าน กลุ่มแม่บ้าน และวิสาหกิจชุมชน การหาตลาดเพื่อรองรับผลผลิต

3.3 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บ้านแม่แต่น้อยมักขาดน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและเพื่อการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง ชาวบ้านจึงเสนอให้แม่หลวงบ้านรณรงค์ให้ชาวบ้านทำกิจกรรมเกี่ยวกับการบรรเทาภัยแล้งอย่างสม่ำเสมอ อาทิ การสร้างฝายชะลอน้ำ การเพิ่มพื้นที่ป่าร่วมกันทำกิจกรรมปลูกป่าภายในชุมชน ตลอดจนสร้างแนวกันไฟเพื่อกันไฟป่าแผ่ขยายในวงกว้าง

3.4 ความยุติธรรมและการจัดการความขัดแย้ง ชาวบ้านสนับสนุนบทบาทของแม่หลวงบ้านในการไกล่เกลี่ยปัญหาของหมู่บ้านและคนชุมชน ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ฝ่าฝืนทะเลาะกัน แนวเขตทับซ้อน ยิงปืนในหมู่บ้าน ฝายกั้นน้ำพังทำให้ข้าวเสียหาย และให้ข้อเสนอแนะเพื่อลดความขัดแย้ง

3.5 การบริการ ชาวบ้านสนับสนุนบทบาทของแม่หลวงบ้านในการประสานงานระหว่างหมู่บ้านกับหน่วยงานอื่นในด้านการบริการและกิจกรรมต่างๆ อาทิ การแจกเครื่องนุ่งห่ม ผ้าห่ม เครื่องอุปโภคบริโภค เพื่อช่วยเหลือชาวบ้านที่เดือนร้อน จนถึงการสร้างบ้านให้ผู้ยากไร้

3.6 ด้านจิตวิญญาณ แม่หลวงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ตัวแม่หลวงเองมีความละเอียดอ่อน เข้าถึงความรู้สึกของลูกบ้าน แสดงความรักและสร้างความศรัทธา เป็นที่พึ่งพิงด้วยการการรับฟังและให้คำปรึกษายามลูกบ้านมีเรื่องทุกข์ใจ และมีการสร้างกิจกรรมเพื่อให้ลูกบ้านได้สมาคมติดต่อสังสรรค์ ช่วยลดปัญหาการฆ่าตัวตายในชุมชน

4. นอกจากการแสดงบทบาทที่เหมาะสม 6 ประการที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้นำสตรีที่ได้รับการยอมรับต้องมีคุณสมบัติและบทบาทสำคัญอื่นร่วมด้วย คือ

4.1 ภาวะผู้นำหรือคุณสมบัติความเป็นผู้นำสูง มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ มีความมุ่งมั่น และเสียสละเพื่อชุมชน สร้างกิจกรรมและผลงานที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

มีความเป็นมิตร รักชาวบ้าน ให้สิทธิเท่าเทียมกันของคนในชุมชน จึงจะทำให้ชาวบ้านเกิดความศรัทธาและเชื่อมั่นในผู้นำ

4.2 สร้างและประสานเครือข่าย ผู้นำสตรีต้องมีเครือข่ายและแสวงหาเครือข่ายภายนอกชุมชนมาช่วยเหลือ สนับสนุน และสร้างกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนหมู่บ้าน

4.3 สร้างการมีส่วนร่วมภายในชุมชน โดยการตั้งกลุ่มภายในชุมชน จัดกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ชาวบ้านได้เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อันนำไปสู่การพัฒนาชุมชนร่วมกัน

บทบาทและคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้น จะนำไปสู่การยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีในฐานะของแม่หลวงบ้านชุมชนชาวกะเหรี่ยงปะกาเกอญอมากยิ่งขึ้น

5. อภิปรายผลการวิจัย

บทบาท เป็นแบบแห่งความประพฤติของบุคคลในสถานะหนึ่ง ที่พึงมีต่อบุคคลอื่นในสถานะอีกอย่างหนึ่งในสังคมเดียวกัน บทบาทจึงเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับตำแหน่งทางสังคมที่ผู้คนมี (Hogg, 2020) เช่น ตำแหน่งผู้ใหญ่นบ้านของแม่หลวงชุมชนชาวกะเหรี่ยงปะกาเกอญอ และพฤติกรรมของแม่หลวงในการทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งผู้ใหญ่นบ้าน บทบาทจึงเป็นหน้าที่ (Function) ของผู้ใหญ่นบ้านสตรีหรือแม่หลวงบ้าน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ถูกคาดหวัง (Expected Behavior) จากชาวกะเหรี่ยงปะกาเกอญอ ชุมชนบ้านแม่แดดน้อยซึ่งมีบริบททางวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะของชุมชน ซึ่งบทบาทของแม่หลวงสามารถพิจารณาได้สองนัย คือ 1) พิจารณาจากสถานภาพหรือตำแหน่งในโครงสร้างสังคม ซึ่งแสดงคุณลักษณะ คุณสมบัติ พฤติกรรม และกิจกรรมของแม่หลวงที่ครองตำแหน่งผู้ใหญ่นบ้าน และ 2) พิจารณาจากการแสดงบทบาท พฤติกรรม การกระทำ และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับชาวบ้านในฐานะผู้ใหญ่นบ้านว่าแม่หลวงมีการประพฤติปฏิบัติอย่างไร และชาวบ้านคาดหวังว่าแม่หลวงควรจะปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะทำให้เกิดการยอมรับ บทบาทของแม่หลวงบ้านจึงขึ้นอยู่กับสถานภาพที่ดำรงอยู่ รวมถึงคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคล อาทิ อุปนิสัย ความคิด ความรู้ ความสามารถ และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่หลวงและชาวบ้าน

เมื่อพิจารณาจากสถานภาพหรือตำแหน่งในโครงสร้างสังคม ผู้นำ ก็คือ สถานภาพ (Status) หรือ ตำแหน่ง (Position) ในชุมชน คือเป็นผู้ใหญ่นบ้านสตรี หรือที่เรียกว่า

“แม่หลวงบ้าน” และบทบาทตามตำแหน่งที่สำคัญของผู้นำชุมชน คือ การนำพาชุมชนสู่การพัฒนาด้วยการบริหารจัดการและกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชน ซึ่งการพัฒนาไม่ว่าจะมิติใดก็ตามล้วนแล้วแต่มีผู้นำเป็นปัจจัยความสำเร็จ (วรพงศ์ ผูกภู, 2562) ซึ่งบทบาทการพัฒนาชุมชนของผู้ใหญ่บ้านในการวิจัยนี้แบ่งได้เป็น 6 บทบาทสำคัญ คือ 1) การปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย 2) การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ 3) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ความยุติธรรมและการจัดการความขัดแย้ง 5) การบริการ และ 6) จิตวิญญาณ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผู้นำสตรีได้รับการยอมรับจากชาวบ้านอย่างมากที่สุดในทุกด้าน แสดงถึงการแสดงบทบาทของแม่หลวงบ้านสอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคมของชาวบ้านชาวกระเหรี่ยงปะกาเกอญอ อย่างไรก็ตาม บทบาทการพัฒนาไม่ใช่หน้าที่ของผู้นำคนใดคนหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนในการร่วมพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ดังนั้น ผู้นำต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนด้วย

เมื่อพิจารณาบทบาทของแม่หลวงจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับชาวบ้าน พบว่าแม่หลวงมีการส่งเสริมมีส่วนร่วมของชาวบ้านโดยการประชุมชาวบ้านและการทำกิจกรรมการพัฒนาชุมชนร่วมกันอยู่เสมอ ซึ่งการเข้าร่วมประชุมและร่วมกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชนทำให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ที่นำไปสู่การแลกเปลี่ยนและสร้างความเข้าใจร่วมกัน (บงกชมาศ เอกเอี่ยม, 2562) อีกทั้ง ตัวแม่หลวงได้เป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ภายในชุมชนและจัดกิจกรรมภายในชุมชนอยู่เสมอ เพื่อให้ชาวบ้านได้ร่วมกันพัฒนาชุมชน ได้พบปะสังสรรค์ และแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในด้านต่างๆ รวมไปถึงการรวมกลุ่มเพื่อขายผลผลิตการเกษตรและงานฝีมือที่ผลิตโดยชาวบ้านในชุมชน เช่น กลุ่มทอผ้า เป็นต้น ยิ่งทำให้ชาวบ้านรับรู้รับทราบถึงภาวะผู้นำและบทบาทในแต่ละด้านของผู้นำสตรีมากขึ้น อันนำไปสู่การยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีในฐานะของแม่หลวงบ้านชุมชนชาวกระเหรี่ยงปะกาเกอญอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลชนก สัจจาวัฒนา และ ฉัตรวรรณี องค์กร (2559) ซึ่งศึกษาบทบาทผู้นำสตรีที่ประสบความสำเร็จในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้นำสตรีได้รับการยอมรับนับถือจากสังคมเพิ่มขึ้น โดยมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรม มีการจัดตั้งกองทุนการเงินเพื่อพัฒนาคุณภาพสตรี ทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ดีต่อผู้นำสตรี เนื่องจากการมีปฏิสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอทำให้ชาวบ้านมองว่าแม่หลวงมีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความสามารถทำงานได้ดีไม่ด้อยไปกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชิตาภา สุขพลำ (2549) เรื่อง ทศนคติและการยอมรับบทบาทการเป็นผู้นำท้องถิ่นของสตรีในเขตจังหวัดชลบุรี ที่พบว่า ผู้นำท้องถิ่นของสตรีสามารถปฏิบัติงานได้ดีกว่าผู้นำชายคน

ก่อน ทำงานได้ตามที่คาดหวังจนถึงเกินความคาดหวัง และ กล่าวได้ว่า การแสดงบทบาทในการ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้นำสตรีเป็นปัจจัยสำคัญในการยอมรับบทบาทของผู้นำ

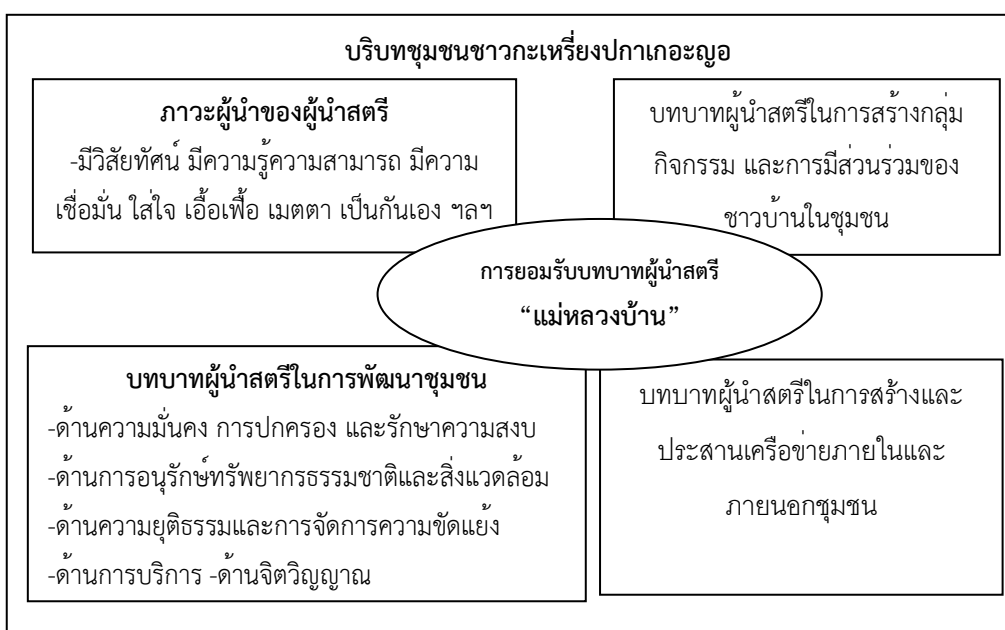
นอกจากบทบาทในการพัฒนาชุมชนของผู้นำสามารถดำรงต่อไปได้ด้วยการยอมรับนับ ถือของประชาชนแล้ว ยังสัมพันธ์กับภาวะผู้นำและคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้นำด้วย การ ศึกษาวิจัยนี้พบว่า แม่หลวงบ้านมีภาวะผู้นำและคุณสมบัติส่วนบุคคลที่ชาวบ้านยอมรับนับถือนับ ถือด้วยความเป็นคนที่มีความมุ่งมั่น มีวิสัยทัศน์ จิตใจดี มีความจริงใจ ซื่อสัตย์ ขยัน มีคุณธรรม เสียสละ และตั้งใจทำงานเพื่อชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนวัฒน์ จงมีสุข (2554) ศึกษา ระดับการยอมรับบทบาทผู้นำสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ผู้นำหญิงมีทัศนคติในการมองโลกในแง่ดี กล้าเสียสละ และมีจิตใจที่อ่อนโยน สามารถ สร้างความเจริญสู่ชุมชนได้ มีความจริงใจในการทำงาน และเป็นแรงสนับสนุนให้ชุมชนนำไปสู่ การพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะผู้นำสตรีเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็ง แต่แฝงไปด้วยความนุ่มนวล จึงสามารถ เข้าถึงคนในชุมชนได้ดี มีการอุทิศตนและเสียสละเพื่อส่วนรวมได้ ปัจจุบันผู้นำสตรีมีบทบาทมาก ขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้น มีบุคลิกภาพที่อ่อนโยน สุภาพวางตัวดี มีมารยาท แต่งตัวเหมาะสม เข้าสังคมได้ดี ให้โอกาสชาวบ้านดีพอควร เรียกชาวบ้านมามีส่วนร่วม ผู้นำสตรีจึงเป็นที่ยอมรับ มากขึ้น เพราะเข้ากับชุมชนได้ มีจิตใจที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน

จากการศึกษายังพบอีกว่า การยอมรับบทบาทของและบทบาทผู้นำสตรีที่เหมาะสม นอกจากจะสัมพันธ์กับภาวะผู้นำของแม่หลวงบ้านแล้ว บทบาทผู้นำยังต้องสอดคล้องกับตำแหน่ง หน้าที่ของผู้นำสตรีในฐานะผู้ใหญ่บ้าน และความเป็นผู้นำยังต้องสอดคล้องกับบริบทชุมชนอีก ด้วย อาทิ การศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนโดย เอมอร แสนภูวา (2559) ภายใต้อาชีพแนว ชายแดนไทย-กัมพูชา พบว่า ผู้นำเน้นการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนของความ มั่นคงเป็นสำคัญ ส่วนชุมชนบ้านแม่แดดน้อยเป็นชุมชนเกษตร ดังนั้น การพัฒนาอาชีพเกษตรจึง มีผลต่อการยอมรับบทบาทของแม่หลวงบ้าน ดังนั้น กิจกรรมการพัฒนา การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมอาชีพของแม่หลวงบ้านและคนในชุมชนจึง สัมพันธ์กับผลผลิตทางการเกษตรเป็นสำคัญ เช่น การใช้น้ำในการปลูกกาแฟ การทำนาปลูกข้าว การหาตลาดเพื่อกระจายผลผลิต กาแฟ ข้าว ผ้าทอ ผ้าปัก เป็นต้น บทบาทหน้าที่ของผู้นำสตรีจึง เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างอาชีพและรายได้ให้ชุมชน เสริมสร้างการมีส่วนร่วม เป็นผู้นำ ขับเคลื่อนและประสานเครือข่ายเพื่อการพัฒนาชุมชน

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

จากข้อค้นพบข้างต้น การวิจัยนี้เสนอโมเดลบทบาทและการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรี ในฐานะ “แม่หลวงบ้าน” ในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางหรือแบบอย่างให้กับผู้นำสตรีชาวกะเหรี่ยงปกากะญอและชุมชนชนกลุ่มน้อยอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชาวบ้านภายใต้บริบทชุมชนยิ่งขึ้น ดังนี้

ภาพที่ 1. โมเดลบทบาทและการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรี

การยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีจะขึ้นอยู่กับการแสดงบทบาทที่เหมาะสมของ “แม่หลวง” ในฐานะผู้นำในตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ภาวะผู้นำของแม่หลวงบ้านส่งเสริมให้เกิดการแสดงบทบาทได้ดีและได้รับความไว้วางใจ การยอมรับ และสร้างการมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังทำให้ง่ายต่อการการสร้างและประสานเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชนเพื่อสร้างกลุ่มและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของชาวบ้านภายใต้บริบทชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ

7. ข้อเสนอแนะ

1. **ข้อเสนอแนะต่อผู้นำสตรี** ผู้นำสตรีต้องพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำ โดยทำความเข้าใจตนเอง เรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเอง สร้างภาพลักษณ์ที่ดี เพื่อให้เกิดการยอมรับนับถือ สร้างความศรัทธาในความสามารถของผู้นำ พัฒนาความรู้ความสามารถ มีความมุ่งมั่น และเสียสละเพื่อชุมชน ผู้นำสตรีต้องมีวิสัยทัศน์ สร้างกิจกรรมและผลงานที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชน จะทำให้ชาวบ้านเกิดความศรัทธาและเชื่อมั่นในตัวผู้นำ ในด้านการประสานงาน ผู้นำสตรีต้องมีเครือข่าย และแสวงหาเครือข่ายมาช่วยเหลือ สนับสนุน และสร้างกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน

2. **ข้อเสนอแนะต่อประชาชนในชุมชน** คนในชุมชนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อการพัฒนาหรือกิจกรรมอื่นๆภายในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ช่วยเหลือ สนับสนุนผู้นำสตรีให้เกิดความเชื่อมั่นว่าชาวชุมชนจะร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อชุมชนที่ผู้นำสตรีได้จัดขึ้น

3. **ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานภายนอก** หน่วยงานภายนอกสามารถให้การสนับสนุนผู้นำสตรีด้วยการช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ของผู้นำสตรี นอกเหนือไปจากการสนับสนุนทุนหรืองบประมาณในการดำเนินกิจกรรมภายในชุมชน ที่สำคัญ คือ ควรสนับสนุนกิจกรรมที่เกิดขึ้นด้วยตัวของชุมชนและผู้นำชุมชนเอง และเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน

4. **ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป** การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเปรียบเทียบการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีกับผู้นำบุรุษในแต่ละด้าน เพื่อให้ทราบข้อแตกต่างระหว่างผู้นำหญิงและชายความคิดเห็นของของชาวบ้านชนเผ่ากะเหรี่ยงปกากะญอ อันจะนำไปสู่การพัฒนาบทบาทผู้นำชุมชนเผ่ากะเหรี่ยงปกากะญอ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กมลชนก สัจจาวัฒนา, และ ฉัตรวิญญ์ องค์กรวิทย์. (2559). บทบาทของผู้นำสตรีที่ประสบความสำเร็จ ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต (RSU National Research Conference 2016)* (น. 919-926). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.

- กองทุนเสมอภาคเพื่อการศึกษา. (2564). ยุติความเหลื่อมล้ำในอำเภอกัลยาณิวัฒนาผ่าน
โครงการพัฒนาอาชีพทอผ้าท้องถิ่นที่ทำให้กลุ่มสตรีฯ เหนียวแน่นกันมากขึ้น. โครงการ
พัฒนาอาชีพของกลุ่มสตรีปกาเกอะญอผู้ด้อยโอกาสและขาดแคลนทุนทรัพย์.
เอกสารเผยแพร่. สืบค้นจาก <https://www.eef.or.th/communities/ontheway-32/>
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ, และ พระณัด วทพโน. (2556). ภาวะผู้นำกับการพัฒนาชุมชน. *วารสาร
สันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6, 527-538.
- ชญาคนก จันทะพอง, และ วีรนุช พรหมจักร. (2565). บทบาทผู้นำสตรีทางการเมืองในภาค
อีสาน. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 2(5), 74-87.
- จิตาภา สุขพล่า. (2549). *ทัศนคติและการยอมรับ บทบาทการเป็นผู้นำท้องถิ่นของสตรีในเขต
จังหวัดชลบุรี*. (รายงานการวิจัย). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธนพัฒน์ จงมีสุข. (2554). ศึกษาการยอมรับบทบาทผู้นำสตรีในองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น กรณีศึกษา อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารวิชาการราชภัฏบุรีรัมย์
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5(2), 60-74.
- ธัญญธร บุญอภัย, พัทธวีภา โพธิ์ศรี, และ สมหมาย แจ่มกระจ่าง. (2563). สตรีในการพัฒนา
สังคม. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 5(2), 291-301.
- บงกชมาศ เอกเอี่ยม. (2562). ภาวะผู้นำชุมชนท้องถิ่นกับการบริหารจัดการทรัพยากรและ
สิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความยั่งยืนของชุมชนแหล่งท่องเที่ยวจังหวัด
เชียงใหม่. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร*, 36(3), 102-113.
- ประวิตร โหรา, และ ชมัยภรณ์ ธนอมศรีเดชชัย. (2558). การเข้าสู่ตำแหน่งผู้นำองค์กรของเพศ
หญิง: ความเป็นไปได้ที่ไม่แตกต่างกัน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับ
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 5(2), 1-11.
- มาลี พฤกษ์พงศาวิ. (2551). *ย้อนรอยสิทธิความเป็นคนของผู้หญิง*. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- วรพงศ์ ผูกภู. (2562). ผู้นำในการพัฒนาชุมชน 4 ประเภท. สืบค้นจาก [https://www.
randdcreation.com/content/3116/ผู้นำในการพัฒนาชุมชน-4-ประเภท](https://www.randdcreation.com/content/3116/ผู้นำในการพัฒนาชุมชน-4-ประเภท)
- ศิริยุพา รุ่งเรืองสุข. (2560). *แนวโน้มความท้าทายในสายงาน HR ยุคใหม่*. กรุงเทพฯ : สถาบัน
บัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสาวลักษณ์ เชื้อคำ. (2562). ‘เอะเม ออที’ เข้าใจกาเกอะญอผ่านอาหารสามจานที่บ้านเล็ก.

สืบค้นจาก https://krua.co/food_story

เอมอร แสนภูวา. (2559). *บทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

Allport, G. W. (1937). *Personality: A Psychological Interpretation*. New York, NY: Holt.

Eagly, A. & Wood, W. (2012). Social Role Theory. In P. Van Lange, T. Higgins and A. Kruglanski (Eds.), *The Handbook of Theories of Social Psychology* (pp.458-476). California, CA: Sage Publication Ltd

Eckes, T., & Truther, H. M. (Eds.). (2000). *The Developmental Social Psychology of Gender*. T. Eckes and N. M. Truther (Eds.), New York, NY: Psychology Press.

Hogg, M. A. (2000). Social Identity and Social Comparison. In J. Suls & L. Wheeler (Eds.), *Handbook of Social Comparison: Theory and Research* (pp. 401–421). New York, NY: Kluwer Academic.

Horner, M. (1997). Leadership Theory: Past, Present and Future. *Team Performance Management*, 3(4), 270-287.

Johns, H. E. & Moser, R. H. (2001). From Trait to Transformation: The Evolution of Leadership Theories. *Education*, 110(1), 115-122.

Meksawan, T. (1994). *The Roles of Thai Women in National Development*. Workshop Report. Bangkok: Bureaucratic Reform Committee.

Tavachalee, R. Pulanram, P. & Phathong, K. (2019). The Role of Women’s with Thai Local Development. *Asian Political Science Review*, 3(2), 10-21.

Stogdill, R. M. (1974). *Handbook of Leadership*. New York, NY: McGraw-Hill.

Suphot Maikuntha. (2020). The Fascination of the Karen Woven Fabric (Pw aka nyaw): Beauty on the Way of Life of the Ethnography. *Walailak Abode of Culture Journal*, 20(1), 40-48.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.